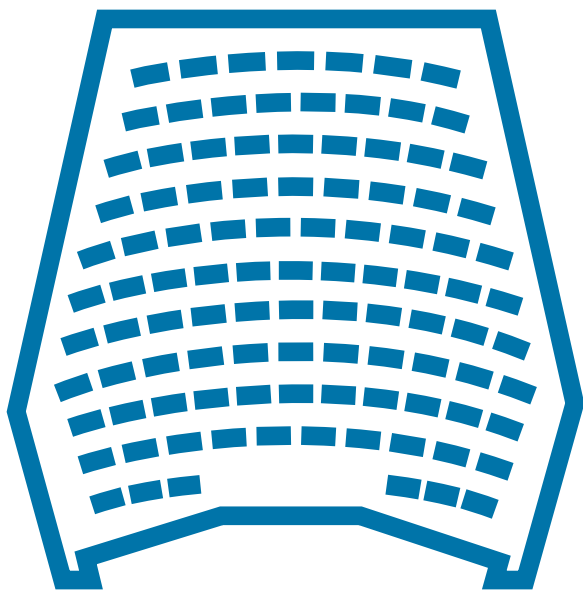

deSingel

Internationale Kunstcampus

2008-2009 BLAUWEZAAL

**COLLEGIUM VOCALE
GENT OLV. PETER KOOIJ
VR 12 DEC 2008**

2008-2009 / HOOGDAGEN

VR 12 SEP 2008

KOOR & ORKEST ANIMA ETERNA OLV. JOS VAN IMMERSEEL

DO 27 NOV 2008

ORCHESTRE DES CHAMPS-ÉLYSÉES & COLLEGIUM VOCALE GENT OLV.
PHILIPPE HERREWEGHE

VR 12 DEC 2008

COLLEGIUM VOCALE GENT OLV. PETER KOOIJ

DO 18 DEC 2008

DE NEDERLANDSE BACHVERENIGING OLV. JOS VAN VELDHOVEN

WO 20 MEI 2009

CONCERTO ITALIANO OLV. RINALDO ALESSANDRINI

inleiding door **Jan Devlieger, 19.15 uur, vergaderzaal**

begin **20.00 uur**

pauze **omstreeks 20.45 uur**

einde **omstreeks 21.45 uur**

teksten programmaboekje **Jan Devlieger, Jens Van Durme**

coördinatie programmaboekje **deSingel**

gelieve uw GSM uit te schakelen

De inleidingen kan u achteraf beluisteren via www.desingel.be
Selecteer hiervoor voorstelling/concert/tentoonstelling van uw keuze.

**REAGEER
& WIN**

Op www.desingel.be kan u uw visie, opinie, commentaar, appreciatie, ...
betreffende het programma van deSingel met andere toeschouwers delen.
Selecteer hiervoor voorstelling/concert/tentoonstelling van uw keuze.
Neemt u deel aan dit forum, dan maakt u meteen kans om tickets te winnen.

Bij elk concert worden cd's te koop aangeboden door 't KLAVIER, Kasteeldreef 6, Schilde, 03 384 29 70 > www.tklavervier.be

foyer de kunsthaven

enkel open bij avondvoorstellingen in rode en/of blauwe zaal
open vanaf 18.40 uur
kleine koude of warme gerechten te bestellen vóór 19.20 uur
broodjes tot net vóór aanvang van de voorstellingen en tijdens pauzes

Hotel Ramada Plaza Antwerp (Desguinlei 94, achterzijde torengedouw ING)

- ▶ Restaurant HUGO's at Ramada Plaza Antwerp
open van 18.30 tot 22.30 uur
- ▶ Gozo-bar
open van 10 uur tot 1 uur, uitgebreide snacks tot 23 uur
deSingelaanbod: tweede drankje gratis bij afgifte van uw toegangsticket

'Engelen'. Schilderij van Hans Memling ca. 1490

COLLEGIUM VOCALE GENT

PETER KOOIJ muzikale leiding

CÉLINE SCHEEN, ZSUZI TÓTH sopranen **DAVID ALLSOP** contratenor

CHRISTOPHER WATSON tenor **HARRY VAN DER KAMP** bas

SINGET DEM HERRN

HEINRICH SCHÜTZ (1585-1672)

Singet dem Herrn ein neues Lied, SWV35

Uit 'Psalmen Davids sampt etlichen Motetten und Concerten',
Dresden 1619

Was betrübst du dich, meine Seele, SWV353

Uit 'Symphoniarum sacrarum secunda pars', Dresden 1647

Die mit Tränen säen, SWV378

Uit 'Musicalia ad chorum sacrum, das ist: Geistliche Chormusik',
Dresden 1648

Seid barmherzig, wie auch euer Vater barmherzig ist, SWV409

Uit 'Symphoniarum sacrarum tertia pars', Dresden 1650

Deutsches Magnificat, SWV426

Uit 'Zwölff geistliche Gesänge', Dresden 1657

Unser Wandel ist im Himmel, SWV390

Uit 'Musicalia ad chorum sacrum, das ist: Geistliche Chormusik',
Dresden 1648

Herr, nun lässest du deinen Diener in Friede fahren, SWV352

Uit 'Symphoniarum sacrarum secunda pars', Dresden 1647

O lieber Herre Gott, SWV381

Uit 'Musicalia ad chorum sacrum, das ist: Geistliche Chormusik',
Dresden 1648

pauze

O lieber Herre Gott, SWV287

Erster Theil kleiner geistlichen Concerten, Leipzig 1636

Verleih uns Frieden, SWV372

Uit 'Musicalia ad chorum sacrum, das ist: Geistliche Chormusik',
Dresden 1648

Hütet euch, SWV413

Uit 'Symphoniarum sacrarum tertia pars', Dresden 1650

Wann unsre Augen schlafen ein, SWV316

Uit 'Anderer Theil kleiner geistlichen Concerten', Dresden 1639

Siehe, dieser wird gesetzt zu einem Fall, SWV410

Uit 'Symphoniarum sacrarum tertia pars', Dresden 1650

Selig sind die Toten, SWV391

Uit 'Musicalia ad chorum sacrum, das ist: Geistliche Chormusik',
Dresden 1648

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685-1750)

Motet 'Singet dem Herrn ein neues Lied', BWV225

Dit concert wordt opgenomen door Klara en uitgezonden in het
programma Ludwig op 23 december 2008 vanaf 13.10 uur.

SINGET DEM HERRN

SCHÜTZ' PSALMEN DAVIDS, SYMPHONIAE SACRAE, KLEINE GEISTLICHE KONZERTE & GEISTLICHE CHORMUSIK

Op verzoek van landgraaf Moritz von Hessen-Kassel (alias 'Moritz der Gelehrte'), die de schone kunsten heel genegen was en zelf ook componeerde, stuurden de ouders van de jonge Schütz hun zoon, die zijn eerste muziekonderwijs kreeg in Weissenfels en een uitstekende stem had, in 1599 naar het hof van de landgraaf in Kassel om er te studeren aan het Collegium Mauretianum. Hier leerde Schütz - samen met jonge edelen en andere gunstelingen - Latijn, Grieks en Frans. Schütz kreeg ook les van Moritz' kapelmeester Georg Otto, die hem inwijdde in het contrapunt en vertrouwd maakte met eigentijdse muziek. Na deze opleiding begon Schütz in 1608 rechten te studeren aan de universiteit van Marburg, met de bedoeling om jurist te worden en op die manier zijn toekomst veilig te stellen. In 1609 bezocht landgraaf Moritz Marburg en bracht tezelfdertijd ook een bezoek aan Schütz. Opnieuw speelde Moritz een belangrijke rol in het leven van Schütz. De landgraaf overtuigde de 24-jarige Schütz om zich te vervolmaken bij niemand minder dan Giovanni Gabrieli in Venetië. Deze kans liet Schütz niet onbenut en hij vertrok naar Italië, op dat moment de bakermat van de nieuwe concerterende muziekstijl met basso continuo. Als 'proeve van bekwaamheid' publiceerde hij hier zijn eersteling, opgedragen aan zijn beschermheer landgraaf Moritz, in 1611. Deze eerste bundel bestaat uit vijfstemmige madrigalen ('Il primo libro de madrigali', SWV1-19) waarbij - geheel volgens de regels van het contrapunt - een literair hoogstaande en poëtische tekst (meestal handelend over de onbeantwoorde liefde) op muziek wordt gezet. In de muzikale taal van het madrigaal worden alle muzikale middelen ingezet om de inhoud van de tekst zo intens en uitdrukkingvol mogelijk weer te geven. Na het overlijden van zijn geliefde leermeester Gabrieli in 1612, trok Schütz opnieuw naar het noorden en werd in 1613 (tweede) hoforganist in Kassel. Vanaf 1617 trad hij in dienst bij de Saksische keurvorst Johann Georg. Schütz werd kapelmeester in Dresden en kreeg hierdoor de leiding over zowat de belangrijkste hofkapel van het protestantse deel van Duitsland. Deze belangrijke instelling werd in de zestiende eeuw opgebouwd door Johann Walter (1496- 1570), vriend en trouweling van Luther. In 1619 publiceerde Schütz zijn monumentale 'Psalmen Davids'. Dit werk componeerde hij geheel volgens de traditie van zijn Italiaanse leermeester Giovanni Gabrieli. In zijn voorwoord schrijft Schütz: "deutsche Psalmen auf italienische Manier zu welcher ich von meinen lieben und in aller Welt hochberühmten, mit Fleiss angefüret" ("Duitse psalmen, op Italiaanse wijze, in dewelke ik door mijn geliefde en over de hele wereld hooggeroemde leermeester ben

ingewijd"). Opvallend bij deze meerkorige werken is de mogelijkheid om instrumenten te laten meespelen met de koorstemmen 'colla voce'. Ook kan men een klein koor 'coro favorito' laten afwisselen met een groter koor 'coro capella'. De publicatie van de 'Psalmen Davids' is de eerste van een lange reeks van zonder uitzondering hoogstaande vocale werken, waarbij Schütz verschillende muzikale genres hanteert en ontwikkelt: meerkorige concerterende werken met en zonder instrumenten (evenwel steeds met basso continuo), solistische werken met en zonder instrumenten, motetten op Latijnse en Duitse teksten in de 'oude stijl', Duitse psalmen in een homofone zetting en de historiae (geboorte, passie en verrijzenis van Christus).

DE SYMPHONIAE SACRAE EN DE INVLOED VAN MONTEVERDI

In 1628-29 ondernam Schütz een tweede reis naar Italië. Twee belangrijke redenen hiervoor waren: de ongunstige werkomstandigheden in Duitsland tengevolge van de Dertigjarige Oorlog (1618-1648) en de vernieuwingen van Claudio Monteverdi (1567-1643), kapelmeester van de San Marco te Venetië vanaf 1613 (Schütz verliet Italië in 1612 bij de dood van Giovanni Gabrieli). De 'nieuwe stijl' van Monteverdi wordt ook de 'seconda prattica' genoemd, een praktijk die de 'volmaaktheden van de moderne muziek' hoog in het vaandel draagt en waarbij de muziek steeds in dienst staat van de tekstexpressie - "L'oratione sia padrona della musica e non è serva" ("De tekst is heerseres over de muziek en niet haar dienaar"). Dit in tegenstelling tot de aanhangers van de 'prima prattica', waarbij de regels van het contrapunt ongenaakbaar waren en het spel van consonanten en dissonanten strikt werd toegepast. Vurig pleitbezorger van de 'prima prattica' was Giovanni Maria Artusi die in een polemisch werk over de "onvolkomenheden van de moderne muziek" indirect Monteverdi en de aanhangers van de 'seconda prattica', aanvalt. Er worden in dit werk, dat geschreven is in dialoogvorm, geen namen genoemd maar er worden wel negen passages uit een op dat moment nog onuitgegeven werk van Monteverdi fel bekritiseerd (deze fragmenten stammen uit 'Anima mia perdona' en 'Cruda Amarilli'). Om de affecten van de tekst nog beter tot hun recht te laten komen, zette Monteverdi ook instrumenten in. Niet alleen om, zoals bij de 'Psalmen Davids' van Schütz, de stemmen te verdubbelen ("zum starken Getön und zur Pracht") maar een zelfstandige functie te laten vervullen. Het eerste deel van de 'Symphoniae Sacrae' van Schütz is volledig op deze leest geschoeid en werd in Venetië gepubliceerd (1629) in de laatste weken van zijn verblijf aldaar. De instrumenten zijn heel belangrijke bouwstenen in deze bundel. Ze treden in dialoog met de vocale solisten en spelen ook zuiver instrumentale voor- en tussenspelen.

DE KLEINE GEISTLICHE KONZERTEN EN DE STYLO ORATORIO

In 1636 en 1639 publiceerde Schütz in volle oorlogstijd de 'Kleine Geistliche Konzerte' (deel I, SWV282-305 en deel II, SWV306-337), goed voor een 55-tal concorderende motetten (van sommigen zijn er alternatieve versies bewaard) voor een solistische bezetting van één tot vijf solostemmen met basso continuo. In een tweetal nummers maakt Schütz ook gebruik van obligate instrumenten (buiten de basso continuo) in (zuiver instrumentale) symphoniae: een kort tweestemmig tussenspel in 'Ich danke dem Herrn von ganzem Herzen', SWV284 en een vijfstemmig voor- en tussenspel in 'Sei gegrüßet Maria', SWV334. Schütz alludeert in de voorwoorden tot beide bundels op de moeilijke tijden die hem verhinderden om composities te schrijven voor een grotere bezetting. De hofkapel was door de gevolgen van de Dertigjarige Oorlog sterk gereduceerd en Schütz kampte voortdurend met een gebrek aan voldoende zangers en instrumentalisten. Noodgedwongen zijn de 'Kleine Geistliche Konzerte' geconcipieerd voor een beperkte bezetting naar het voorbeeld van Viadana's 'Cento concerti ecclesiastici' uit 1602. Deze motetten van Lodovico Viadana (ca. 1560-1627) zijn de vroegste voorbeelden van geestelijke 'concerti' voor een solistische bezetting met basso continuo. De eerste profane druk van werk met een solostem en basso continuo is eveneens afkomstig uit Italië: 'Le nuove musiche' ('De nieuwe muziek') uit 1601 van Giulio Caccini (ca. 1545-1618). Met name het monodisch madrigaal kent een gelijklopende evolutie als het solistische motet. In de loop van de zestiende eeuw ontstond de tendens om madrigalen uit te voeren met één zangstem, waarbij de andere stemmen werden uitgevoerd op instrumenten. Naar het einde van de zestiende eeuw - 'twilightzone' tussen polyfonie en begeleide monodie - kende de 'diminutiepraktijk' (het toevoegen van versieringsnoten in kleine notenwaarden) een grote bloei. Het vocale model (chanson, motet of madrigaal) werd gespeeld op een akkoordisch instrument (klavecimbel, orgel of luit) waarbij een van de stemmen (meestal de bovenstem) werd bedolven onder een virtuoze ornamentiek. Dit vertalen van oorspronkelijk vocaal werk naar een instrumentaal gegeven of combinatie van instrument(en) en vocale solist, vormde de directe voorbode voor de barokperiode en de basso continuo praktijk. Toen Schütz zijn 'Kleine Geistliche Konzerte' publiceerde, was het gebruik van de basso continuo reeds goed ingeburgerd en ging de aandacht van Schütz vooral uit naar een perfecte symbiose van woord en toon, in navolging van de Italiaanse recitatiefstijl (met bijzondere aandacht voor declamatie en 'spreekritme'). Boven zijn eerste motet (voor sopraan en basso continuo) 'Eile mich, Gott, zu erretten', 'Haast u, God, red mij', schrijft Schütz: 'In Stylo Oratorio', 'In de stijl van de redenaar'. Net zoals Monteverdi, bereikt Schütz met beperkte middelen een heel directe en uitzonderlijke expressie, zonder evenwel grote emotionele uitbarstingen en steeds conform de religieuze inhoud van de tekst. De teksten zijn voornamelijk Bijbels van oorsprong: psalmen en profeten uit het Oude Testament

en evangeliën en brieven uit het Nieuwe Testament. Ook zijn er meditatieve teksten terug te vinden zoals 'O süßser, o freundlicher' van Augustinus.

GEISTLICHE CHORMUSIK - DE HARDE NOOT VERSUS DE NIEUWE STIJL

In 1648 publiceerde de inmiddels 63-jarige Schütz, een in vele opzichten opmerkelijke bundel met Duitse motetten: de 'Geistliche Chormusik', SWV369-379. De volledige titel is eigenlijk: 'Musicalia ad Chorum Sacrum, Das ist: Geistliche Chormusik mit 5. 6. 7. Stimmen, beides, vocaliter und instrumentaliter zu gebrauchen' ('Muzikale werken voor kerkkoor, zijnde: geestelijke koormuziek voor 5, 6 en 7 stemmen, vocaal en instrumentaal uit te voeren). Hij droeg dit monument van de geestelijke protestantse koormuziek op aan de stadsraad van Leipzig als geschenk voor het prestigieuze koor van de Thomaskirche. Vele teksten uit deze bundel sluiten naadloos aan bij de lezingen zodat ze ingepast konden worden in de liturgie. Uit het voorwoord van de 'Geistliche Chormusik' blijkt duidelijk een pedagogische doelstelling, waarbij hij aanstormend talent aanmaant om eerst de 'harde noot' van het contrapunt te kraken vooraleer zich te wagen aan de concorderende stijl met basso continuo. Volgens Schütz moest men zich de grondbeginselen of 'Requisita' (lees: voorwaarde zonder dewelke niet), de componeerwijze zonder basso continuo (studie van het contrapunt) eigen maken. Een voor die tijd vrij conservatief standpunt dat moet gezien worden als reactie op een nieuw muzikaal dispuut (vergelijkbaar met de polemiek van Artusi versus Monteverdi) tussen de Italiaan Marco Scacchi (ca. 1600 - ca. 1685) en de Duitser Paul Siefert (1586- 1656). Scacchi was een vurig pleitbezorger van de 'nieuwe stijl' en Siefert verdedigde op zijn beurt de 'oude stijl'. Uit het voorwoord van Schütz blijkt duidelijk dat hij het kamp van Siefert koos. Niettegenstaande dit vrij ouderwetse standpunt doet dit niets af aan de kwaliteit van deze bundel met Duitse motetten, die terecht mag beschouwd worden als de belangrijkste en meest waardevolle van de hele zeventiende eeuw. Door zijn lange ervaring om teksten in het Italiaans (zie zijn madrigalenbundel, 1611), het Latijn ('Symphoniae Sacrae' deel I, 1629) en het Duits ('Psalmen Davids', 1619 en 'Kleine Geistliche Konzerte' 1636 en 1639) slaagt hij erin een maximum aan intensiteit te bereiken volgens de regels van het contrapunt en de 'oude stijl'. Een goed voorbeeld vormt 'So fahr ich hin zu Jesu Christ', SWV379. In dit vijfstemmige motet illustreert het contrapunt de tekstinhoud op een sublieme manier. 'So fahr ich hin' wordt zowel een stijgende kwart in halve noten als een dalende kwart ('fuga inversus' of omkering) in vierde noten. Deze twee lijnen worden met elkaar gecombineerd (geschreven in omkeerbaar contrapunt), waarbij de dalende lijn het afdalen in het graf symboliseert en de stijgende lijn ook een opstijgen naar Christus.

Jan Devlieger

MOTETTEN VAN BACH

De zes authentieke motetten van Johann Sebastian Bach (1685-1750) zijn stuk voor stuk gelegenheidswerken, meestal geschreven voor begraving of herdenkingsdiensten. De bestemming van 'Singet dem Herrn ein neues Lied', BWV225 staat niet vast, maar moet gezien de opgewekte psalmtekst een blijde gebeurtenis geweest zijn: een vorstelijke verjaardag, nieuwjaar of het 'Reformationsfest' (de herdenkingsdag van de reformatie op 31 oktober) behoren tot de mogelijkheden. De uitbundige en technisch erg veeleisende muziek van BWV225, geschreven voor twee vierstemmige koren, is één onophoudelijke jubelzang enkel onderbroken door een kooraria met koraal. De unisono coda vormt het boeket: 'Alles was Odem hat, lobe den Herrn, halleluja!'

Bachs motetten nemen tussen de meer dan 200 overgeleverde cantates een eerder bescheiden plek in, maar toch zijn ze de enige werken die in een quasi ononderbroken traditie sinds zijn dood tot op de dag van vandaag zijn uitgevoerd. Het koor van de Thomaskirche in Leipzig speelde hierin een heel belangrijke rol en hield deze werken steeds op het repertoire. Een bewijs hiervan vinden we bij W.A. Mozart, die op doorreis in Leipzig in 1789 'Singet dem Herrn ein neues Lied' te horen kreeg onder leiding van de toenmalige cantor Johann Friedrich Doles. Johann Nikolaus Forkel, één van de eerste Bachbiografen, schreef in 1802 zelfs dat Bach deze motetten speciaal als oefening voor het koor zou bedoeld hebben. De vergelijking tussen de muziek van Schütz' 'Geistliche Chormusik' uit 1648 en Bachs motetten loopt sowieso spaak, al was het maar door het feit dat er minsten 70 jaar muziekgeschiedenis tussen beide werken ligt. Toch is er één opvallende gelijkenis: de synthese van de oude kunst van het contrapunt met de actuele muziektaal. De eventuele pedagogische impact was in beide gevallen ingebakken, aangezien zowel Schütz als Bach de muziek schreven voor de koorschool van de Thomaskirche in Leipzig, het belangrijkste instituut van de Lutherse muziek.

Jens Van Durme

Heinrich Schütz door Christoph Spetner ca. 1650

HEINRICH SCHÜTZ

SINGET DEM HERRN EIN NEUES LIED, SWV35

Singet dem Herrn ein neues Lied, denn er tut Wunder.
Er sieget mit seiner Rechten und mit seinem heil'gen Arm.
Der Herr lässet sein Heil verkündigen; für den Völkern
läßt er seine Gerechtigkeit offenbaren.
Er gedenket an seine Gnade und Wahrheit dem Hause Israel.
Aller Welt Enden sehen das Heil unsers Gottes.
Jauchzet dem Herren, alle Welt; singet, rühmet und lobet!
Lobet den Herren mit Harfen, mit Harfen und Psalmen!
Mit Trompeten und Posaunen jauchzet für dem Herrn, dem Könige!
Das Meer brause und was drinnen ist.
Der Erdboden und die drauf wohnen.
Die Wasserströme frohlokken, und alle Berge sei'n fröhlich für dem Herrn;
denn er kömmt, das Erdreich zu richten.
Er wird den Erdboden richten mit Gerechtigkeit und die Völker mit Recht.
Ehre sei dem Vater und dem Sohn und auch dem heiligen Geiste;
Wie es war im Anfang, jetzt und immerdar und von Ewigkeit zu Ewigkeit.
Amen.

WAS BETRÜBST DU DICH MEINE SEELE, SWV353

Was betrübst du dich, meine Seele, und bist so unruhig in mir?
Harre auf Gott, denn ich werde ihm noch danken,
dass er meines Angesichtes Hülfe und mein Gott ist.
Was betrübst du dich, meine Seele, und bist so unruhig in mir?

Psalm 42, 12

DIE MIT TRÄNEN SÄEN, SWV378

Die mit Tränen säen, werden mit Freuden ernten.
Sie gehen hin und weinen, und tragen edlen Samen
Und kommen mit Freuden und bringen ihre Garben.

**SEID BARMHERZIG, WIE AUCH EUER VATER BARMHERZIG IST,
SWV409**

Seid barmherzig, wie auch euer Vater barmherzig ist.
Richtet nicht, so werdet ihr auch nicht gerichtet.
Verdammet nicht, so werdet ihr auch nicht verdammet.
Vergebet, so wird euch vergeben.
Gebet, so wird euch gegeben.

Ein voll, gedruckt, gerüttelt und überfließend Mass
Wird man in euren Schoss geben,
Denn eben mit dem Mass mit dem ihr messet,
wird man euch wieder messen.

Kann auch ein Blinder einem Blinden den Weg weisen?
Werden sie nicht alle beide in die Grube fallen?
Der Jünger ist nicht über seinen Meister;
Wenn der Jünger ist wie sein Meister, so ist er vollkommen.
Was siehst du einen Splitter in deines Brüders Auge
Und des Balkens in deinem Auge wirst du nicht gewahr?
Oder wie kannst du sagen zu deinem Bruder:
Halt stille, Bruder, ich will den Splitter aus deinem Auge ziehen
Und du siehst selbst nicht den Balken in deinem Auge?

Du Heuchler, zeuch zuvor den Balken aus deinem Auge,
Und dann siehe zu dass du den Splitte raus des Bruders Auge ziehest!

DEUTSCHES MAGNIFICAT, SWV426

Meine Seele erhebt den Herrn,
und mein Geist freuet sich Gottes, meines Heilands.
Denn er hat die Niedrigkeit seiner Magd angesehen.
Siehe, von nun an werden mich selig preisen alle Kindeskinde.
Denn er hat große Dinge an mir getan, der da mächtig ist
und des Name heilig ist.
Und seine Barmherzigkeit währet immer für und für
bei denen, die ihn fürchten.
Er übet Gewalt mit seinem Arm
und zerstreut, die hoffärtig sind in ihres Herzens Sinn.
Er stößt die Gewaltigen vom Stuhl
und erhebt die Niedrigen.
Die Hungrigen füllt er mit Gütern
und lässt die Reichen leer.
Er denkt der Barmherzigkeit

und hilft seinem Diener Israel auf,
wie er geredet hat unsern Vätern,
Abraham und seinem Samen ewiglich.
Ehre sei dem Vater und dem Sohne
und dem Heiligen Geiste,
wie es war im Anfang, jetzt und immerdar
und von Ewigkeit zu Ewigkeit. Amen.

UNSER WANDEL IST IM HIMMEL, SWV390

Unser Wandel ist im Himmel von dannen
wir auch warten des Heilands
Jesu Christi Herren
welcher unsern nichtigen Leib verklären wird
dass er ähnlich werde seinem verkärten Leibe
nach der Wirkung damit er kann
auch alle Ding ihm untertänig machen.

**HERR, NUN LÄSSEST DU DEINEN DIENER IN FRIEDE FAHREN,
SWV352**

Herr, nun lässtest du deinen Diener in Frieden fahren,
wie du gesagt hast.
Denn meine Augen haben deinen Heiland gesehen,
welchen du bereitet hast für allen Völkern,
ein Licht zu erleuchten die Heiden,
und zum Preis deines Volks Israel.

O LIEBER HERRE GOTT, SWV381

O lieber Herre Gott, wecke uns auf,
Das wir bereit sein wenn dein Sohn kommt
Ihn mit Freuden zu empfangen
Und dir mit reinem Herzen zu dienen durch denselbigen
deinen lieben Sohn Jesum Christum unsern Herren. Amen.

PAUZE

O LIEBER HERRE GOTT, SWV287

zie tekst SWV381

VERLEIH UNS FRIEDEN, SWV372

Verleih uns Frieden gnädiglich,
Herr Gott, zu unsern Zeiten.
Es ist doch ja kein andrer nicht
Der für uns könnte streiten,
Denn du, unser Gott, alleine.

HÜTET EUCH, SWV413

Hütet euch,
daß eure Herzen nicht beschweret werden
mit Fressen und Saufen
und mit Sorgen der Nahrung,
und komme dieser Tag schnell über euch,
denn wie ein Fallstrick wird er kommen
über alle die auf Erden wohnen.

So seid nun wacker allezeit
und betet,
daß ihr würdig werden möget,
zu entfliehen diesem allen,
das geschehen soll,
und zu stehen für des Menschen Sohn.

WANN UNSRE AUGEN SCHLAFEN EIN, SWV316

Wann unsre Augen schlafen ein, so lass das Herz doch wacker sein,
halt über uns dein rechte Hand, dass wir nicht falln in Sünd und Schand.

SIEHE, DIESER WIRD GESETZT ZU EINEM FALL, SWV 410

Siehe, dieser wird gesetzt zu einem Fall
und zu einer Auferstehung vieler in Israel.

Siehe, dieser wird gesetzt zu einem Zeichen,
dem widersprochen wird.
Und es wird ein Schwert
durch deine Seele dringen,
auf daß vieler Herzen Gedanken
offenbar werden.

SELIG SIND DIE TOTEN, SWV391

Selig sind die Toten,
die in dem Herren sterben,
von nun an.
Ja, der Geist spricht:
Sie ruhen von ihrer Arbeit,
und ihre Werke folgen ihnen nach.

JOHANN SEBASTIAN BACH

MOTET 'SINGET DEM HERRN EIN NEUES LIED', BWV225

Singet dem Herrn ein neues Lied,
die Gemeine der Heiligen sollen ihn loben.
Israel freue sich des, der ihn gemacht hat.
Die Kinder Zion sei'n fröhlich über ihrem Könige,
sie sollen loben seinen Namen im Reigen;
mit Pauken und Harfen sollen sie ihm spielen.

Choral

Wie sich ein Vater erbarmet
über seine junge Kinderlein,
so tut der Herr uns allen,
so wir ihn kindlich fürchten rein.
Er kennt das arm Gemächte,
Gott weiß, wir sind nur Staub,
gleichwie das Gras vom Rechen,
ein Blum und fallend Laub!
Der Wind nur drüber wehet,
so ist es nicht mehr da,
also der Mensch vergehet,
sein End das ist ihm nah.

Aria

Gott, nimm dich ferner unser an,
denn ohne dich ist nichts getan
mit allen unsern Sachen,
Drum sei du unser Schirm und Licht,
und trügt uns unsre Hoffnung nicht,
so wirst du's ferner machen.
Wohl dem, der sich nur steif und fest
auf dich und deine Huld verläßt.
Lobet den Herrn in seinen Taten,
lobet ihn in seiner großen Herrlichkeit!

Psalm 150:2

Alles, was Odem hat, lobe den Herrn,
hallelujah!

Psalm 150:6

Collegium Vocale Gent

Het Collegium Vocale Gent werd in 1970 opgericht op initiatief van Philippe Herreweghe. Als één van de eerste ensembles paste het de nieuwe inzichten inzake de uitvoering van barokmuziek toe op de vocale muziek. Meteen toonden musici als Gustav Leonhardt, Ton Koopman en Nikolaus Harnoncourt belangstelling voor de frisse en dynamische aanpak van dit Vlaamse ensemble, wat resulteerde in een intensieve samenwerking. Vanaf het midden van de jaren tachtig kreeg het ensemble internationale bekendheid en werd het uitgenodigd op alle belangrijke podia en muziekfestivals van Europa, Israël, de Verenigde Staten, Rusland, Zuid-Amerika, Japan, HongKong en Australië. Het repertoire van het Collegium Vocale Gent behoort niet tot één, specifieke stijlperiode. De grootste troef van het ensemble bestaat erin om voor elk project een geoptimaliseerde bezetting bijeen te brengen die toelaat zowel polyfone muziek uit de renaissance, klassieke en romantische oratoria als hedendaagse muziek uit te voeren. Barokmuziek, en meer specifiek het oeuvre van J. S. Bach en G. F. Händel, staat centraal in de concertkalender van het ensemble. A capella of begeleid door het barokorkest van Collegium Vocale Gent of het Orchestre des Champs-Élysées bouwde het ensemble onder leiding van Philippe Herreweghe een omvangrijke discografie op met meer dan vijftig opnamen, voornamelijk bij de labels Harmonia Mundi France en Virgin Classics. Recente cd's zijn o.a. de magistrale 'Psalmi Davidis Poenitentialis' van Orlandus Lassus en Heinrich Schütz' Opus Ultimum 'Schwanengesang'. Het Collegium Vocale Gent werkte samen met diverse barokorkesten en ensembles zoals het Freiburger Barockorchester en het Ricercar Consort maar ook met traditionele symfonische orkesten zoals het Koninklijk Concertgebouworkest, de Wiener Philharmoniker of de Filharmonie. Naast Philippe Herreweghe stond het ensemble al onder leiding van heel wat toonaangevende dirigenten zoals Sigiswald Kuijken, René Jacobs, Daniel Reuss, Philippe Pierlot, Paul Van Nevel, Bernard Haitink, Iván Fischer, Marcus Creed, James Wood, Peter Phillips... Het Collegium Vocale Gent geniet de steun van de Vlaamse Gemeenschap, de Provincie Oost-Vlaanderen en de stad Gent.

Peter Kooij

Peter Kooij begon op zesjarige leeftijd met zingen in het koor van zijn vader. Als jongenssopraan maakte hij reeds vele radio-, tv- en plaatopnames. Na zijn viool- en zangstudie aan het Utrechts Conservatorium behaalde hij het diploma zang aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam, waar hij bij Max van Egmond studeerde. Sindsdien brachten zijn vele concertreizen hem naar de belangrijkste muziekcentra in de hele wereld zoals het Concertgebouw Amsterdam, Musikverein Wien, Carnegie Hall New York, Royal Albert Hall Londen, Teatro Colon Buenos Aires, Berliner en Kölner Philharmonie, Palais Garnier Parijs, Suntory en Casals Hall Tokio, waar

hij onder anderen onder leiding van Philippe Herreweghe, Ton Koopman, Frans Brüggen, Gustav Leonhardt, René Jacobs, Sigiswald Kuijken, Roger Norrington en Ivan Fisher zong. Peter Kooij werkte mee aan meer dan honderd cd's voor Philips, Sony en Virgin Classics, Harmonia Mundi, Erato, EMI en BIS. Door dit laatste label werd hij uitgenodigd alle cantates, passies en verdere belangrijke vocale werken van J. S. Bach op te nemen met het Bach Collegium Japan onder leiding van Masaaki Suzuki. Naast zijn concertpraktijk is Peter Kooij artistiek adviseur van het Ensemble Vocal Européen en is hij docent aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam en de Tokyo University of Fine Arts and Music. Verder geeft hij regelmatig masterclasses in Duitsland, Japan, Finland, Frankrijk, Portugal, België en Spanje.

Naast zijn carrière als zanger en docent is Peter Kooij al geruime tijd actief als dirigent. Hij dirigeert voor het eerst Collegium Vocale Gent.

Céline Scheen

Dankzij een beurs van de stichting Nanny Philipart kon sopraan Céline Scheen haar opleiding voltooien aan de Guildhall School of Music and Drama in Londen bij Vera Rosza. Bij verschillende wedstrijden eindigde ze als laureaat, waaronder de wedstrijd Voix Nouvelles. Het ensemble Musica Antiqua Köln onder leiding van Reinhard Goebel engageert haar regelmatig voor de uitvoering van werken van Bach, Lully, Telemann, Händel, Vivaldi, Haydn. Met ditzelfde orkest werkte ze mee aan de opname van de muziek voor de film 'Le roi danse' van Gérard Corbiau. Verschillende festivals van barokmuziek in Frankrijk, Duitsland en België nodigden Céline Scheen uit. Voor de opera gaf ze onder meer gestalte aan Frasquita in 'Carmen' op het festival van Paphos, Vespèta in 'Pimpinone' van Telemann, Grilletta in 'Lo Speciale' van Haydn, Lucy in 'The Telephon' van Menotti en Zerline in 'Don Giovanni' in een regie van Gérard Corbiau. In de Munt zong ze onder meer in 'Pasticcio' van Händel met het Ricercar Consort onder leiding van Philippe Pierlot, in 2004 was ze Coryphée in 'Alceste' van Gluck in een regie van Bob Wilson onder leiding van Ivor Bolton, en Atilia in 'Eliogabalo' van Cavalli in een regie van Vincent Boussart en onder leiding van René Jacobs. Recitals zong Céline Scheen onder meer met Christophe Rousset en les Talens Lyriques, Musica Antiqua Köln en Orchestre de Las Palmas onder leiding van Reinhard Goebel, Ricercar Consort, ... Céline Scheen werkte mee aan de opname 'A Kempis' rond Belgische barokmuziek.

David Allsopp

David Allsops solocarrière als contratenor begon met een uitvoering van Bernsteins 'Chichester Psalms' in de kathedraal van Rochester in 1999. Hij studeerde aan King's College in Cambridge in 2004. Sinds november 2005 zingt hij in het koor van Westminster Cathedral. Daarnaast zingt hij regelmatig in het ensemble Tenebrae en als solist met de Concertante of

London waar hij invalt voor James Bowman.

Christopher Watson

De Engelse tenor Christopher Watson volgde muziekopleidingen aan Exeter University en aan de kathedralen van Durham, Oxford en Westminster. Als ensemblezanger zingt hij regelmatig met Tenebrae, The Clerks' Group, Binchois Consort, Gabrieli Consort, Collegium Vocale Gent, De Nederlandse Bachvereniging en de Tallis Scholars. Als solist gaf hij concerten met het City of Birmingham Symphony Orchestra en zong hij onder leiding van Trevor Pinnock op het Händel Festival in Halle. Vorig jaar maakte hij zijn debuut op het Edinburgh Festival en in Carnegie Hall in New York met het Theatre of Voices olv. Paul Hillier.

Harry van der Kamp

Harry van der Kamp was als zanger in de leer bij onder meer Alfred Deller en Max van Egmond. Hij behoorde tot de stichters van het internationaal bekend geworden Cappella Amsterdam olv. Jan Boeke. Verder was hij twintig jaar in dienst van het Nederlands Kamerkoor en als artistiek adviseur van dit gezelschap (1980-87) introduceerde hij er veel nieuw repertoire en vele nieuwe dirigenten onder wie Eric Ericson, Uwe Gronostay en Tõnu Kaljuste. Met zijn eigen Gesualdo Consort Amsterdam werd Harry van der Kamp bekend in Europa en Amerika in revolutionaire werken van de zestiende tot de twintigste eeuw. Als wereldwijd bekend bassolist stond Van der Kamp op vele internationale concertpodia met repertoire van 1300 tot heden. Hij trad op in opera's van Petri en Monteverdi tot Viviers en Knaifel, in Requiem's van Pierre de la Rue tot Giuseppe Verdi, in Lamentaties van Tallis tot Stravinsky. Hij is te horen op een hele reeks cd-opnamen. De met de hoogste lof ontvangen Lamentaties van Emilio de Cavalieri (Sony) zijn gevolgd door de Litanieën en Motetten van Carl Philipp Emanuel Bach alsmede door de madrigaalopnamen van Carlo Gesualdo di Venosa (Boek I, II en III) en Scipione Lacorcia (boek III). Op dit moment worden alle vocale werken van Jan Pieterszoon Sweelinck opgenomen, de wereldlijke werken (drie cd's) zijn reeds verschenen. Harry van der Kamp bekleedt een professoraat aan de Hochschule für Künste in Bremen, geeft regelmatig masterclasses en is actief in jury's (o.a. Bach Wettbewerf in Leipzig).

Collegium Vocale Gent

muzikale leiding

Peter Kooij

sopraan

Sara Jäggi

Céline Scheen*

Zsuzsi Tóth*

Inge Clerix

alt

David Allsop*

Edzard Burchards

Cécile Pilorger

Alexander Schneider

tenor

Malcolm Bennett

Dan Martin

Koen van Stade

Christopher Watson*

bas

Job Boswinkel

Sebastian Myrus

Harry van der Kamp*

Robert van der Vinne

* solisten

viool

Mira Glodeanu

Birgit Goris

cello

Harm-Jan Schwitters

luit

Matthias Spaeter

contrabas

Miriam Shalinsky

orgel

Herman Stinders

BINNENKORT IN DESINGEL

DEFILHARMONIE & COLLEGIUM VOCALÉ GENT OLV. PHILIPPE HERREWEGHE

JAN MICHIELS, INGE SPINETTE piano

ISTRAVINSKY

Monumentum pro Gesualdo di Venosa ad CD annum

Mis

Psalmensymfonie

JS BACH / I STRAVINSKY

Koraalvariaties op het Kerstlied 'Vom Himmel hoch da komm' ich her'

Igor Stravinsky

ism. deFilharmonie

ZA 31 JAN 2009 / BLAUWE ZAAL / 20 UUR

€ 35, 30, 25 BASIS / € 30, 25, 20 / -25/65+ / € 8 / -19 JAAR

INLEIDING TOM JANSSENS / FOYER DE KUNSTHAVEN / 19.15 UUR

DE KUNSTCAMPUS GROEIT +12.000 M²

Een bouwproject van de Vlaamse Gemeenschap en de Artesis Hogeschool Antwerpen voor deSingel internationale kunstcampus en het Conservatorium van de Hogeschool Antwerpen.

PERMANENTE TOELICHTING VESTIAIRE DESINGEL
wo>zo/14>18 uur & aansluitend bij voorstellingen/concerten

2008-2009 architectuur theater dans muziek

deSingel

Desguinlei 25 / B-2018 Antwerpen

ma → vr 10 → 19 uur / za 16 → 19 uur

www.desingel.be

tickets@desingel.be

T +32 (0)3 248 28 28

F +32 (0)3 248 28 00

deSingel is een kunstinstelling van de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van

STAD ANTWERPEN

Haven van
Antwerpen

dS De
Standaard

klara

Knack
weekblad
FOCUS

hoofdsponsor

mediasponsors